

Dei? intellige vniuersum debitū ipsum peccatum, quo tanta domini gratiæ ingratus, nec exiguum fratri debitum remittere voluit: quod peccatum tam graue fuit, vt illud decem milium talentorum debitum æquauerit. Neque enim formam supplicationis veritus est, qua & ipse misericordiam percepit, neque sermone placatus est, quo & ipse seruatus erat.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Probata matrimonij inseparabilitate libelli repudij rationem tentantibus Phariseis reddidit. Vnde triplices docet eunuchos, diuites regno cœlorum indignos, paruulos verò & pauperes dignos prædicat.

† Mar. 10. 2.

E† factum est cum consummasset Iesus sermones istos, migravit à Galilæa, & venit in fines Iudææ trans Iordanem: & secutæ sunt eum turbe multæ, & curauit eos ibi.

Vt plurimum Christus post doctrinam transit ad miracula, & post sanatas animas sanat & corpora. Quod vt faceret appropinquauit Ierosolymam vti passurus erat, relicta Galilæa vbi tam sancta dogmata seminauerat.

† Ge. 1. d. *Et accesserunt ad eum Pharisei tentantes eum, & dicentes:*
 Mar. 10. a. *Si licet homini dimittere uxorem suã quacunq; ex causa?*
 † Ge. 2. d. *Qui respondens, ait eis: Non legistis, quia? qui fecit hominem ab initio, masculum & fœminam fecit eos? Et dixit: † Propter hoc dimittet homo patrẽ & matrẽ, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne vna. Itaq; iã non sunt duo, sed vna caro. † Quod ergo Deus cõiunxit, homo nõ separet.*

d. Memores Pharisei quid de connubio Christus supra † De trãs ca. 5. docuisset tentant eum, an quoquo pacto liceat conlatio epif- iugium pati diuortiu: vt si diceret licere, opponerët illi co. c. licet quod superius docuerat: Omnis qui dimiserit uxorem dist. 26. c. suam excepta fornicationis causa, facit eam mœcham. Et Deinde. qui dimissam duxerit, adulterat. Si verò diceret non licere, opponerent illi legem Moyfi, cui si aduersaretur, Sūt qui di ipsam accusarent: Dominus autem docet suam doctrinam legi Moyfi conformem, eòsque malè illam legem Scribit. interpretari, nempe quòd esset permissio, & non lex: cum

cum dominus ab initio legem tulisset de non separando coniugio dicens: Erunt duo in carne vna, id est, sic in uicem colligati esse debent mutua amicitia, vt separari non possint ab inuicem, quippe quia vnum sunt. Quod ergo lex diuina sanxit, humana dissoluere nequit.

Dicunt illi: † Quid ergo Moyses mandauit dare libellum repudij, et dimittere? Ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras ab initio autem non sic.

Legem igitur Moyfi illi obijciunt, qua soluebatur matrimonium, quam in caput eorum retorquet, latam videlicet propter eorum impatientiam in uxores & crudelitatem, qui sepe illas morte afficerent, & ideo ad vitandas caedes hoc tanquam minus malum illis à Moysse permillum est.

Dico autem vobis quia † quicumq; dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, mœchatur: et qui dimissam duxerit, mœchatur.

Hic notanda sunt multa. Primum, quòd non licet dimittere uxorem nisi fornicariam: secundo quòd non sic dimittitur, neque ita est verum diuortium, vt liceat viro dimissa fornicaria alteram ducere, cum expressè Christus dicat, & aliam duxerit, mœchatur. Neque valet dicere quod hic Buccerus, quòd hoc intelligitur, qui aliam duxerit priore repudiata sine causa legitima, cum expressè CHRISTVS loquatur de eo qui eam dimittit ob fornicationem. Quod licitum quidem facit: sed ita tamè vincetus manet, vt aliam superinducere nequeat. Nam si hoc non intelligeret Christus, non responderent discipuli: Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere. Vide eos qui de hoc scripserunt aduersus Erasmus. Et qui dimissam duxerit, mœchatur. Falso hic Caietanus dimissam interpretatur non fornicariam, cum nulla sit questio nisi de dimittenda fornicaria.

Dicunt ei discipuli eius: Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere.

Id est, si ita est vincetus homo vt dimissa fornicaria ducere aliam nequeat, graue est iugum, ijs presertim qui contin-

† Deuter.
24. a.
Sup. 5. c.

† 28. q. 1.
Idololatria.

30. q. 1. Ad lumina.
De conuers. coniug. ca.
Ex publico ca. Ad apostolica. De diuortijs. c. Gaudemus.

continere non possunt. Respondit Christus id verum esse, dicens.

Qui dixit illis: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.

Id est, Non omnes continentiae capaces sunt, sed quibus datum est. Quemadmodum scriptum est. Sap. 8. d.

✧ Sap. 8. ✧ Quoniam alter non possum esse continens nisi Deus det. Nam interpretari vt Bucerus: Quod discipuli existimarent rem grauem & molestam perpetuo adhaerere vxorificedae aut morbosae, falsum illud est. Quippe qui nullam molestiam corporalem ducerent, obdurati animo ad omnia ab aduersarijs pro Christo ferenda. Sed graue illud ducerent quod absque speciali Dei dono homo ferre non posset.

Qui dixit illis: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt, & sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus: & sunt eunuchi qui seipfos castrauerunt propter regnum caelorum. Qui potest capere capiat.

✧ Ibidē. De eunuchis ait Hilarius: ✧ In vno possunt naturam, in altero necessitatem, & in tertio voluntatem. Naturam in eo qui ita nascitur, necessitatem in eo qui ita factus est, & voluntatem in illo qui spe regni caelestis talis esse decreuerit, cui nos similes effici si tamen possumus admonuit. Hæc ille. Hi autem postremi vt expeditius Deo vacent continere propofuerunt, de quibus Paulus .1. Corin. 7. f. ✧

✧ 1. Cor. 7. f. ✧ Qui sine vxore est, sollicitus est quæ domini sunt, quomodo placeat Deo. Hoc autem cum omnium non sit, sed quibus à Deo datum est, rectè subiungit: Qui potest capere capiat. De morali expositione huius loci, vide Gregorium Nazianzenum. Quod autem ait: Qui potest capere capiat, indicare videtur id quod Paulus .1. Cor. 7. f. ait. Cum hortaretur ad constantiam, & virginitatem: ✧ Porro hoc ad vtilitatem vestrâ dico, non vt laqueum vobis iniiciam. Ita Christus ait: Qui potest capere capiat, Id est, qui continentiam habet à Deo, contineat.

✧ Ibidē.

† Mar. 10. b. Tunc oblati sunt ei paruuli, vt manus eis imponeret & oraret. Discipuli autem increpabant eos. Iesus vero ait eis:

† Sini-

† *Sinite paruulos, & nolite eos prohibere ad me venire: talium est enim regnum cœlorum. Et cum imposuisset eis manus abiit inde.* † Lu. 18. c.

Lucas habet βερεθη, id est, Infantes quibus manus imponeret & oraret. Ista autem manuum Christi impositio & oratio supra pueros tantum effectam habuisset quantum postea baptismus nondum institutus. Mirum quod per eam manuum impositionem spiritus sancti gratia conferebatur, quæ baptismo æquiualebat. Quem admodum actuum octauo scribitur, quod Apostoli imponerent manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum. Ita quod post hanc manuum impositionem nondum instituto baptismo, decedentes paruuli etiam incircumcisi saluati fuissent. His itaque uerbis cõuincuntur anabaptiste, qui pueros negant baptizandos, quibus tunc erant similes discipuli, qui ex ignorantia & simplicitate pueros ad Christum adduci nolebant, tãquam impotes & incapaces diuinæ gratiæ: quos Christus increpat, dicens: Nolite eos prohibere venire ad me: talium est enim regnum cœlorum. Vbi per uerbum talium non excluduntur paruuli, sed innuitur, quod tã ipsorum qui doli capaces non sunt, & gratiæ gratis oblatæ sunt participes, quàm talium, id est, eorum qui similem animi candorem habent & innocentiam, est regnum cœlorum.

† *Et ecce vnus accedens, ait illi: Magister bone, quid boni faciam, ut habeam uitam æternam? Qui dixit ei: Quid me interrogas de bono? Vnus est bonus Deus: Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Dicit illi: Quæ? Iesus autem dixit: Non homicidium facies. Non adulterabis. Non facies furtum. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum et matrem tuam. Diliges proximum tuum sicut teipsum.* † Mar. 10. b. Lu. 18. d.

Cum quidã iuuenis audiisset Christum promittentem paruulis regnum cœlorum, cupidus ipse regni cœlorum, dñm rogat nõnne & ipse capax esset, & quid illũ facere oporteret. Rogat igitur: Magister bone, &c. Cui respondet Christus: Quid me interrogas de bono? Id est, (sic enim Græca habent.) Quid me bonum dicis? Vnus

Vnus est bonus Deus. Id est, nemo bonus nisi Deus. Nō quod Christus negaret quemquā hominū aut Christum etiam bonum esse. Sed quod verum boni nomen, vt independentem significat bonitatem: & id quod perfecte naturaque sua non ab alio bonum est, vni Deo competit: neque Christus quatenus homo propriē & independentem siue essentialiter bonus: Vult autem his verbis docere Christus: quicquid in nobis boni inest, ne nobis tribuamus, sed vni Deo acceptum ferendum est.

Dicit illi adolescens: Omnia hæc custodiui à iuuentute mea quid adhuc mihi deest? Ait illi Iesus: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia que habes, & pauperibus: & habebis thesaurum in celo: & veni sequere me.

In hac sententia indicat Christus alia esse præcepta, alia consilia: & quod præcepta quidem seruantibus ingressus in vitam æternam promittitur, ea autem quæ perfectionis sunt, amplectentibus, & vltro omnia propter Christum relinquentibus, atque in pauperes elargientibus, amplius quid promittitur quam vitæ ingressus, scilicet in ea vita & celo thesauri possessio. Non hic igitur præceptum est, neque enim exigit Deus possibilem à Christianis perfectionem: sed docet quod qui eam volet assequi, plura ei esse facienda quam alijs. Consilia enim Evangelica, cuiusmodi sunt de relinquendo pallio auferenti tunicam: eique qui alapa cæsus est, altera gena offerenda, nequaquam præcepta sunt, nisi exigente fidei necessitate, aut summo aliquo bono necessario. Nota autem quod non ait: Si vis perfectus esse renuncia omnibus quæ habes, & sequere me, quod vulgo boni religiosi faciunt, sed maiorem indicauit perfectionem, cui scilicet, adiuncta sit misericordia voluntariæ paupertati: prius erogatis in pauperes facultatibus omaibus. Et veni inquit, & sequere me. Expeditius bene ambulat, qui terrenis facultatibus abiectis, iam deoneratus est, quæ nullus facere potest, nisi qui Christum

† Mar. 10. sequi cœperit.

c.

‡ *Cum audivisset autem adolescens verbum, abiit tristis. E-*

Luc. 18. d. rat enim habens multas possessiones.

Cum

Cum autem iuuenis audiret iacturam diuitiarum terrenarum diuitias caelestes emendas, abiit tristis, quod pluris faceret diuitias suas, quas plus aequo diligebat, quam ipsum caelestem thesaurum. Quod praedicatoribus valet: vt auditores moneant, ne tãtopere diuitijs animum adiungant, quodd hã soleant à Christi regno auertere.

Iesus autem dixit discipulis suis: Amen dico vobis, quia ¶ Mar. 10. c. + diues difficile intrabit in regnum caelorum. Et iterum dico vobis: Facilius est camelum per foramen acus transire, Luc. 18. c. quam diuitem intrare in regnum caelorum. Auditis autem his, discipuli mirabantur valde dicentes: Quis ergo poterit saluus esse? Aspiciens autem Iesus, dixit illis: Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possibilia sunt.

Camelus de se nõ animal modò significat, sed funem nauticum, quem Galli vocant (*chable*) Cum autem nullius acus foramen tam magnum sit, vt intrare eo possit Camelus funis. Significatur ὁ πικρολογος, non quidem impossibilitas, sed magna difficultas vt diues saluetur quod vt plurimum qui multa possident, multum hic afficiuntur, minimum de salute sua solliciti. Apud Marcum autem. 10. cap. mitigans hunc locum Christus, cum eo discipuli scandalizarentur, interpretatur, dicens: Filii quã difficile est confidentem in pecunijs in regnum Dei introire. Quod autem ait Christus: Apud homines hoc impossibile est, non est intelligendum quod simpliciter sit impossibile: Cum Abraham & alij diuites saluati sint: sed intelligendum est impossibile admodum difficile, quemadmodum Paulus ad Heb. ait cap. 6. ✠ Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, ✠ Heb. 6. a. &c. Aut intellige quod apud homines autem impossibile est, Id est, sola hominis virtute.

Tũc respondens Petrus dixit ei: ¶ Mar. 10. d. + Secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit illis.

Vel hinc liquet nõ malum esse spe retributionis bonum agere: Iuxta illud Psal. inclinaui cor meum ad faciendas iustificatiões tuas in eternũ propter retributionẽ.

Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suae.

Regenerationem vocat resurrectionem, cūm ad vitā immortalē omnes resurgent, neque enim vita præsens tam genesis est & generatio, quā *φύσις* & interitus. *Sedebitis et vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël.*

Non modò hic iudicantes condemnantes significat: sed iudicare, hic pro iudicaria potestate sumitur, quā nō modò impijs supplicia, sed iustis etiam assignantur præmia: quòd indubiè iudicanti Christo tanquam afflores futuri sunt Apostoli.

† 28. quæ.
1. cap. 1.

† *Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam eternam possidebit. † Multi autem erunt primi nouissimi et nouissimi primi.*

† Mar. 10.
d.

Nimirum multa plura accipiet etiam in hoc seculo, qui tot reliquerit temporalia, sed propter Deum, quia nec centuplum solum, numerus enim certus pro incerto ponitur. Nam minimum bonum spirituale, utpote gratia, maioris est momenti quolibet temporali bono.

CAPVT VIGESIMVM.

Aequalis laborantibus in vinea domini redditur merces: mater filiorum Zebedæi cum filijs suis patitur repulsam, vnde indignatos cæteros discipulos **CHRISTVS** iuxta cuiusque simplicitatem ordinat,

inde exiens duos cæcos in Iericho illuminat.

Simile est regnum cælorum homini patrifamiliâs, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conuentione autem facta cum operarijs ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro ociosos, et dixit illis: *Ite et vos in vineam meam, et quod iustum fuerit dabo vobis: illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam, et fecit similiter. Circa undecimam verò exiit, et inuenit alios stantes, et dixit illis: *Quid hic statis tota die ociosi? dicunt ei quia nemo nos conuocauit. Dicit illis: Ite et vos in vineam meam.**

In